

AB-MERCOSUR SERBEST TİCARET ANLAŞMASININ MUHTEMEL ETKİLERİ

Mercosur Nedir?

Mercosur, İspanyolca “Mercado Común del Sur” ifadesinin kısaltması olup Güney Amerika Ortak Pazarı'nı ifade eder. Brezilya, Arjantin, Uruguay ve Paraguay'ın dahil olduğu bu Gümrük Birliği'ne, Temmuz 2024 itibarıyla Bolivya da resmi üye olarak katılmıştır; ancak Bolivya henüz AB ile yapılan ticaret anlaşmasının bir parçası değildir.

Avrupa Birliği modeli esas alınarak 1991 yılında kurulan Mercosur'un temel amacı, Güney Amerika'da ekonomik entegrasyonu ve kalkınmayı hızlandırmaktır. Birlik bünyesinde ortak bir mal sınıflandırma sistemi (NCM) ile ortak bir dış gümrük tarifesi uygulanmaktadır. “Arancel Externo Común” (AEC) ya da Portekizce adıyla “Tarifa Externa Comum” (TEC) olarak bilinen bu tarife, birlik ülkeleri arasında ortak ticaret politikası oluştururken, üyelere sınırlı istisna alanları da tanımaktadır.

9 Ocak 2026'da Avrupa Birliği'nin 27 üye ülkesinin temsilcileri, AB ile Mercosur ülkeleri Arjantin, Brezilya, Paraguay ve Uruguay arasında imzalanacak serbest ticaret anlaşması için gerekli siyasi çoğunluğu sağladı. Sürecin tamamlanması için şimdi Avrupa Parlamentosu'nun onayı bekleniyor.

Çin'in artan rekabeti, ABD'nin korumacı ticaret politikaları ve Avrupa'nın azalan küresel nüfuzu, müzakerelerin başlamasından 25 yıl sonra serbest ticaret bölgesinin hayata geçirilmesine yönelik baskıyı belirgin biçimde artırmıştır. Anlaşmanın tam olarak uygulanması 15 yıla yayılan bir geçiş sürecini kapsasa da sunduğu öngörülebilirlik, vergilerin kaldırılması ve standartların uyumlaştırılması her iki taraf için de stratejik bir kazanım niteliğindedir.

AB'nin Mercosur ülkelere yaptığı ihracatta en büyük payı makine ve makine aksamaları oluşturuyor. Eurostat verilerine göre bu ürünler, 2024 yılında AB'nin bölgeye yaptığı toplam ihracatın yüzde 21,5'ine karşılık geldi. Bu tablo, Avrupa'yı bugün itibarıyla Güney Amerika'nın en önemli makine tedarikçisi konumuna taşıyor. Ancak Çin'in hızla bu pazarlara girmesi, Avrupa açısından bu avantajın kalıcı olmadığına işaret ediyor. Benzer biçimde Türkiye açısından da makine sektörü Mercosur ile ticarete kritik bir konumdadır. Mercosur ülkeleri bugün Türkiye'den ithal edilen makineler için %0 ile %14 arasında değişen gümrük vergileri uygulamaktadır. Buna karşılık, Mercosur'un AB ile imzalayacağı serbest ticaret anlaşması yürürlüğe girdiğinde, Gümrük Birliği nedeniyle bu ülkelere Türkiye'ye yapılacak makine ithalatı vergisiz hale gelecek; ancak Türkiye'nin Mercosur'a yönelik makine ihracatı, Türkiye ile bu ülkeler arasında ayrı bir STA imzalanmadığı sürece mevcut vergilere tabi olmaya devam edecektir. Bu durum, Türkiye aleyhine bir pazar açılımı yaratarak rekabet dengesini yapısal biçimde bozacaktır.

Bu nedenle AB Komisyonu, Mercosur ile imzalanan anlaşmanın mümkün olan en kısa sürede yürürlüğe girmesini hedeflemektedir. Ancak asıl kritik mesele, anlaşmanın ne zaman fiilen uygulanmaya başlayacağı ve sektörler açısından hangi geçiş sürelerinin öngörüldüğüdür.

Bu serbest ticaret anlaşmasının Türkiye ekonomisi ve özellikle makine sektörü üzerindeki etkileri gecikmeksizin ve bütüncül biçimde analiz edilmeli ve serbest rekabeti negatif etkileyen unsurlar Mercosur ülkeleri derhal görüşülmelidir.

Gümrük Vergilerinin Kaldırılması ve Standartların Uyumlaştırılmasıyla Açılan Yeni Fırsat Alanları

AB–Mercosur anlaşması, Avrupa makine üreticilerinin rekabet gücünü belirgin biçimde artıracaktır. Anlaşmaya göre, makinelerin büyük bir kısmında uygulanan gümrük vergileri kademeli olarak kaldırılacaktır. Bunun yanı sıra standartların uyumlaştırılması da kritik önemdedir; zira küçük teknik farklılıklar bile fiilen ticaret engeli yaratarak ürünlerin pazara girişini geciktirebilir.

AB'nin Mercosur'a ihraç ettiği başlıca ürün grupları arasında makineler yüzde 22, kimyasallar yüzde 14, ilaçlar yüzde 12 ve motorlu taşıtlar ile yedek parçaları yüzde 9 pay almaktadır.

Güney Amerika pazarlarına girişteki görece yüksek engeller nedeniyle, yalnızca Almanya'dan 100'den fazla makine üreticisi—çoğu Brezilya'nın São Paulo eyaletinde olmak üzere—bölgede kendi üretim tesislerini kurmuştur. Mercosur bölgesinde VDMA'nın temsilcilik açmış olması da, Avrupa sanayisinin bu pazara verdiği stratejik önemi açıkça göstermektedir.

Anlaşmanın Makine Sektörü Açısından Anlamı

Mercosur bölgesinde Alman mallarının en büyük alıcısı açık ara Brezilya'dır. 2024 yılında Almanya'nın Latin Amerika'ya yaptığı ihracatın yüzde 82'si bu ülkeye yönelmiş, Arjantin yüzde 14'lük payla ikinci sırada yer almıştır. Uruguay ve Paraguay'ın payı ise yaklaşık yüzde 2 düzeyindedir.

VDMA verilerine göre, anlaşma tüm makine mühendisliği ürünlerinin yüzde 95'inde gümrük vergilerinin kaldırılmasını öngörmektedir. Ancak bu kaldırma süresi çoğu ürün için 10 yıl, bazıları için ise 15 yıla kadar uzanmaktadır. Dolayısıyla ticari etkilerin ihracat rakamlarına tam olarak yansımaları orta ve uzun vadede gerçekleşecektir.

Anlaşmanın yürürlüğe girmesini takip eden ilk yılda gümrük vergisi doğrudan sıfırlanan ürün sayısı oldukça sınırlıdır; bu kapsama giren başlıca ürünler şunlardır:

- **Metal işleme torna tezgâhları,**
- **Tekstil endüstrisine yönelik makineler**
- **Şekerleme endüstrisine yönelik makineler**

Buna karşılık, süt sağma makineleri, saman ve yem presleri, gıda işleme makineleri ile ölçüm cihazlı pompalar için herhangi bir gümrük vergisi indirimi öngörülmemektedir.

Türkiye açısından bakıldığında makine ticareti halihazırda kayda değer bir büyüklüğe ulaşmıştır. Nitekim 2024 yılında Türkiye'nin Mercosur ülkelerine yönelik makine ihracatı %16,4 artışla 195 milyon dolara yükselirken, aynı ürün grubunda bu ülkelere yapılan ithalat %20 azalarak 139 milyon dolar seviyesine gerilemiştir. Bu tablo, Türkiye'nin makine sektöründe Mercosur karşısında rekabet gücünü artırdığını ve bu fasıl özelinde dış ticaret dengesini lehine çevirmeye başladığını göstermektedir. Ancak, AB ile yapılacak STA, Mercosur menşeli 139 milyon dolarlık makinenin Türkiye pazarına sıfır gümrükle girmesi anlamına gelecektir.

Anlaşma, Mevcut İmtiyazlara Kıyasla Daha Yüksek Bir Öngörülebilirlik Sağlıyor

Bugüne kadar Mercosur ülkelerinde makine ithalatında yüzde 12 ile yüzde 20 arasında gümrük vergisi uygulanıyordu. Brezilya'da ise "Ex-Tarifário" adlı özel rejim sayesinde, ülkede üretilmeyen veya rekabetçi olmayan sermaye malları için yüzde 2 hatta yüzde 0 vergi uygulanabiliyordu. Ancak bu rejim geçicidir ve şirketlerin her bir-iki yılda bir Brezilya Dış Ticaret Odası'na (CAMEX) yeniden başvurması gerekir. Üstelik son dönemde birçok başvurunun beklenmedik biçimde reddedilmesi,

bu sistemin ne kadar kırılğan olduğunu göstermiştir. Programın kendisi de zaman sınırlıdır ve en son Temmuz 2025'te 2028 sonuna kadar uzatılmıştır.

Güney Amerika ile Serbest Ticaret Anlaşmasının Sağladığı Avantajlar

Donald Trump'ın gümrük politikaları, kurallara dayalı küresel ticaret düzenini ciddi biçimde sarsmaktadır. Avrupa Birliği Komisyonu, buna karşılık olarak Mercosur ile serbest ticaret anlaşmasını hızla yürürlüğe koymak istemektedir. Her ne kadar bu anlaşma ABD ile ticarete yaşanan kayıpları telafi etmekten uzak olsa da iki kıta arasında 715 milyondan fazla nüfusu ve dünya ekonomik üretiminin yaklaşık dörtte birini kapsayan devasa bir serbest ticaret alanı yaratacaktır.

Güney Amerika Neden Bu Kadar Önemli?

Bu süreçte Almanya belirleyici bir rol oynadı. Fransa, İtalya ve Polonya'nın özellikle tarım ve sübvansiyonlar konusundaki itirazlarına rağmen, İtalya'nın tutum değişikliğiyle nitelikli çoğunluk sağlandı. Bunun temel nedeni, anlaşmanın Almanya'nın ihracat odaklı sanayisine sağlayacağı avantajların diğer AB ülkelerine kıyasla çok daha yüksek olmasıdır.

Almanya açısından bakıldığında, anlaşmanın onaylanması ve Mercosur ile ekonomik ilişkilerin derinleştirilmesi lehine öne çıkan başlıca gerekçeler şunlardır:

- 1) Alman şirketleri, yaklaşık 260 milyon nüfusa sahip hızla büyüyen pazarlara çok daha etkin erişim imkânı elde edecektir. Brezilya ve Arjantin bugüne kadar pazarlarını büyük ölçüde korumacı politikalarla kapalı tutmuş olsa da Çin'in bölgedeki etkisi hızla artmaktadır. Serbest ticaret anlaşması sayesinde Avrupa ürünleri, benzer ticaret kolaylıklarından yararlanamayan rakiplerine kıyasla belirgin bir rekabet avantajı kazanacaktır.
- 2) Mercosur ülkeleri, geleneksel olarak Avrupa ile yakın ilişkilere sahip, nispeten kısa ve güvenli ticaret hatlarıyla erişilebilen demokratik hukuk devletleridir. Çok taraflı ticarete ve AB ile iş birliğine güçlü bir ilgi söz konusudur. Pek çok Alman şirketinin bölgedeki yerel iştirakleri aracılığıyla sanayiye entegre olmuş olması, Mercosur'u risk azaltma stratejileri açısından güvenilir bir merkez haline getirmekte; diğer pazarlarda yaşanan belirsizlikler nedeniyle bu önem her geçen gün artmaktadır.
- 3) Güney Amerika'da nitelikli işgücü eksikliği bir sorun olmakla birlikte, Alman şirketleri yüksek motivasyona sahip yerel işgücünü kendi bünyelerinde eğitip geliştirerek uzun vadeli insan kaynağına dönüştürmeyi başarmaktadır.
- 4) Mercosur ile kurulan ortaklık, Avrupa Birliği'nin karbonsuzlaşma hedeflerini destekleyen önemli bir zemin oluşturmaktadır. Güney Amerika ülkeleri hem kritik hammaddeler açısından zengin hem de yenilenebilir enerji alanında dünya ölçeğinde öncü bir konumdadır.

Ahmet Yılmaz

11 Ocak 2026

Not: Yazıda AB ve Alman açık kaynaklarından elde edilen veriler kullanılmıştır.